روابط ساختاری سوءمصرف مواد و سیستم‌های مغزی رفتاری: نقش واسطه‌ای ویژگی‌های شخصیتی، ناگویی هیجانی و سبک‌های دلبستگی

فرزانه بیات[1]، لیلا بیات[2]

Structural Relations of the Tendency to Drug Abuse and Behavioral Inhibition/Activation Systems: Mediating Role of Personality Traits, Alexithymia and Attachment Styles

Farzaneh Bayat, Leila Bayat

تاریخ دریافت: ۹۳/۱۲/۰۳ پذیرش اولیه: ۹۴/۹/۶ پذیرش نهایی: ۹۵/۳/۳۰

چکیده

هدف این مطالعه پیش بینی سوء مصرف مواد براساس ویژگی های شخصیتی، ناگویی هیجانی، سبک دلبستگی و سیستم های مغزی رفتاری است. دریک نمونه ۳۴۵ نفری از دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی اندیمشک که به روش نمونه گیری تصادفی مرحله ای انتخاب شده بودند، مدل مسیر سوء مصرف مواد بررسی شد. از شرکت‌کنندگان خواسته شد تا به پنج پرسشنامه، شامل مقیاس استعداد اعتیاد، مقیاس سیستم بازداری/فعال‌ساز رفتاری، پرسشنامه شخصیت نئو، مقیاس ناگویی هیجانی تورنتو، مقیاس سبک دلبستگی بزرگسالان پاسخ دهد. نتایج نشان دادکه توان پیش بینی متغیر سیستم بازداری- فعال سازی رفتاری، با ورود هر یک از متغیرهای میانجی نسبت به مرحله‌ای به تنهایی وارد شده بود، تغییریافت. این پدیده نشانگر نقش واسطه‌گری روان رنجورخویی، برونگرایی، توافق پذیری، مسئولیت پذیری، سبک‌های دلبستگی برناگویی هیجانی و ناگویی هیجانی برای بازداری- فعالسازی رفتاری و گرایش به سوءمصرف مواد است. سیستم فعالسازی رفتاری موجب کاهش گرایش به مصرف مواد می شود و سیستم بازدارنده‌ی رفتاری خطر مصرف مواد را افزایش می دهد. روان رنجورخویی، سبک دلبستگی دوسوگرا، سبک دلبستگی اجتنابی پو ناگویی هیجانی مکانیسم هایی هستند که اثر سیستم های بازداری یا فعال سازی رفتاری را در گرایش به مصرف مواد کم یا زیاد می‌کنند.

کلیدواژها: ویژگی های شخصیت، سبک دلبستگی، سیستم بازداری/ فعالساز رفتاری، ناگویی هیجانی، گرایش به سوءمصرف مواد

Abstract

This study aimed at predicting the tendency to drug abuse based on personality traits, alexithymia, attachment styles and behavioral inhibition/activation systems. In a sample of 345 students, selected from the students of Islamic Azad University of Andimeshk, khozestan through stage random sampling method, the model for the path of drug abuse was investigated. Then each subject was asked to complete five questionnaires including PS (APS), behavioral inhibition and activation system scale (BIS/BAS), short form NEO Personality Inventory (NEOPI- FF), Toronto Alexithymia Scale (TAS-20) attachment adult scale (RASS). The results showed that the predicting capacity of inhibition /activation system changed when the mediating variables were included.This indicated the mediating role of neuroticism, extraversion, agreeability, responsibility and avoidance/ ambivalence attachment styles and alexithymia in the behavioral inhibition/activation systems and tendency to drug abuse. Behavioral activation system lead to the reduction of the tendency to drug abuse and behavioral inhibition system lead to the increase of the tendency to drug abuse. Neuroticism and ambivalent/avoidance attachment style, and alexithymia were the mechanisms reducing or increasing the effect of behavioral inhibition/activation systems on the tendency to drug abuse.

Keywords: Personality traits, Attachment style, Behavioral inhibition/activation system, Alexithymia, tendency to drug abuse

1.عضو هیئت علمی (مربی)، دانشگاه آزاد اسلامی، اندیمشک، ایران

۲. (نویسنده مسئول) کارشناسی ارشد روان شناسی صنعتی و سازمانی، دانشگاه آزاد اسلامی، مرودشت، ایرانlebayat@gmail.com

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]

[DOR: 20.1001.1.20080166.1394.9.4.2.6]

[DOI: 10.18869/acadpub.rph.9.4.47]

مقدمه

اعتیاد را به عادت کردن، خوگرفتن، وخود را وقف عادتی نکوهیده کردن، معنا کرده‌اند، بنابر تعریف سازمان بهداشت جهانی در سال ۱۹۶۹ اعتیاد عبارت است عادت به مصرف هر ماده ای که وارد بدن موجود زنده شود و موجب تغییر و یا تعدیل در خاصیت و عمل آن موجود می شود. این تعریف شامل رشته وسیعی از مواد و داروها می شود؛ از داروهای ساده مانند آسپرین گرفته تا انواع ویتامین ها و آنتی بیو تیک ها که در درمان عفونت ها به کار می رود. با توجه به این که، بازگشت های مجدد و متوالی به مواد و ناتوانی از ترک در نزد اکثر قریب به اتفاق معتادان مشاهده می شود، برای پژوهشگران این اندیشه را مطرح کرده است که سوءمصرف مواد بایستی ریشه در سازه ی پرقوام و دیرینه داشته باشد که دارای جنبه های تعیین کننده بررفتار می باشد.

در این میان، بیشترین توجه، به فعالیت سیستم فعالساز رفتاری معطوف است و بیشترین یافته ها درمورد فعالیت این سیستم درانسان، از مطالعات مربوط به انتقال دهنده ی عصبی دوپامین نشات می گیرد. آزادسازی دوپامین در مسیرهای دوپامینرژیک مرتبط با سیستم فعالساز رفتاری، باجریان یافتن برنامه حرکتی این سیستم همراه است. گری معتقد است رها شدن دوپامین در هسته اکومبینس، ارتباط تنگاتنگی با تجربه هیجان بالا دارد، که در مصرف کنندگان الکل و مواد مخدرمشاهده می شود. افراد با برانگیختگی سیستم فعالساز، مستعد رفتار گرایشی و تجربه مثبت در موقعیتهایی هستند که محرک با پاداش همراه است (عبدالله زاده جدی، هاشمی، مرادی و فرزاد،۱۳۸۹) براساس نظریه گری، سه سیستم بازداری رفتاری، سیستم فعالسازی رفتاری و سیستم جنگ –گریز- انجماد مبنای تفاوتهای فردی است و فعالیت هر یک ازسیستمهای مغزی رفتاری، واکنشهای متفاوتی درافرادبر می انگیزد)دپاسکالیس، واریال،دی آنتونو ۲۰۰۲). سیستم بازداری رفتاری به وسیله محرک‌های شرطی که با تنبیه یاحذف پاداش ارتباط دارند و محرکهای جدید یا محرکهایی که بطورذاتی در برگیرنده ترس هستند، فعال می شود. مهمترین برون دادهای این سیستم درپاسخ به محرک های مذکور، افزایش سطح بر- انگیختگی، بازداری رفتاری و افزایش توجه نسبت به محیط، به ویژه عناصر جدید آن است. سیستم فعالساز رفتاری از طریق محرکهای شرطی که باپاداش یاحذف تنبیه همخوانی دارند، برانگیخته می شود و پاسخ های رفتاری آن شامل دستیابی فرد به پاداش و حذف تنبیه به شکل فعال می باشد.

از دیگر عوامل موثر در اعتیاد ویژگیهای شخصیتی است؛ بطوری که رجبی و زارع نژاد (۱۳۸۷) در پژوهش خود بین شخصیت روان رنجور و برونگرایی با اعتیاد رابطه یافتند. گری براساس نظریه زیستی خود دلیل برونگرایی افراد را در واقع فعال بودن سیستم فعالساز و سطح پایین سیستم بازداری دانسته است (گری،۱۹۸۱؛ به نقل از نیومن،۲۰۱۳). روان رنجورخویی و توافق پذیری و مسئولیت پذیری با سیستم فعالسازوحساسیت`به پاداش رابطه منفی وبا سیستم بازداری و حساسیت به تنبیه رابطه مثبت دارد. برونگرایی با سیستم جنگ و گریز و سیستم بازداری رابطه منفی و با تمام خرده مقیاس های سیستم فعالساز رابطه مثبت داشت (میچل و همکاران،۲۰۰۷؛ به نقل از نیومن کیلمر،۲۰۱۳).

جدایی ازمنبع ایمنی بخش نیز، می تواند باگسستگی ارتباط فرد با منابع انسانی اطراف و گرایش او به مصرف مواد برای فرار از ترس ها، اضطراب ها و پناه بردن به رؤیا و ... ارتباط داشته باشد. نتایج مطالعات برهانی (۲۰۱۳) ارتباط معنا داری بین سوءمصرف مواد و سبک دلبستگی ناایمن نشان می دهد. همچنین بهادری، خسروشاهی، هاشمی و بیرامی (۱۳۸۹)بشارت، غفوری، رستمی (۱۳۸۶) بشارت و گنجی (۱۳۹۰(دریک، ونهیول، ورهاو (۲۰۰۹) توربرگ، یورگ، سالیوان، لیورز، کانرو فنی (۲۰۱۱)، نتایج مشابهی را گزارش داده اند. با توجه به این که، سیستم فعالساز رفتاری و ارتباط های درونشد و برونشد آن، یک حلقه پسخوراند مثبت ساده است، که از طریق محرکهایی که با پاداش یا فقدان تنبیه همخوانی دارند؛ فعال می شود و به گونه ای عمل می کند که مجاورت فضایی زمانی به این محرکها افزایش یابد، پس سیستم

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]
[DOR: 20.1001.1.20080166.1394.9.4.2.6]
[DOI: 10.18869/acadpub.rph.9.4.47]

فعاساز رفتاری سیستمی است که به طور کلی قابلیت هدایت ارگانیزم به سوی اهدافی)مانن دآب وغذا(را دارد، که برای بقا ضروری هستند، به عبارت دیگر، هدف سیستم فعالساز رفتار، شروع و هدایت رفتار اکتشافی مبتنی بر روی آورداست؛ که ارگانیزم را به تقویت کننده ها نزدیکتر می کند. با این توصیف می توان رفتارهای نشأت گرفته از نیاز نوزاد به دلبستگی را نیز در رده رفتارهای ضروری برای بقا درنظر گرفت و بصورت نظری پذیرفت که در راه اندازی نیاز نوزاد به دلبستگی و حمایت نسبت به مراقبش سیستم فعالساز رفتاری نقش مهمی دارد. نتایج پژوهش یعقوبی، آزاد فلاح و رسول زاده طباطبایی(۱۳۹۲) نیز نشان داد که بین فعالیت سیستم فعالسازی با سبک دلبستگی ایمن و فعالیت سیستم بازداری با سبکهای دلبستگی ناایمن رابطه وجود دارد.

ازسویی دیگر ناگویی هیجانی سازه‌ای چندوجهی، متشکل ازدشواری در شناسایی احساس، دشواری درتوصیف احساس برای دیگران، دشواری در تمایز بین احساس و تهییج‌های بدنی است (بشارت و شهیدی، ۲۰۱۳). که قالبان و بشارت (۱۳۸۹) سینگ و همکاران(۲۰۰۴) توربرگ، یورگ، سالیوان، لیورز، کانر و فنی(۲۰۱۱) اوزون، آتس، کانسور و اوزساهین (۲۰۰۳) الرشید (۲۰۰۱) در مطالعات خود بین این سازه با اعتیاد رابطه معنادار گزارش داده اند.

تحقیقات نشان می دهد افراد معتاد، درماندگی عاطفی و هیجانی، بسیاری را تجربه می کنند و همین زمینه ساز گرایش به اعتیاد است. به این دلیل که فعالیت سیستم بازداری مغز این افراد با محرکهای توام با تنبیه و حذف پاداش، تحریک و برانگیختگی نشان می دهد؛ بطوری که افراد مستعد اعتیاد، خود راگرفتار هیجانات و احساساتی می بینند که گریزی از آن برای خود نمی‌یابند؛ همچنین آگاهی چندانی از عواطف خود نداشته و با احساس عدم کنترل بر زندگی احساسی خود، مواجهند (نریمانی ،پوراسماعیلی،۱۳۹۳). عبداللهی و شاهقلیان (۱۳۹۳) نیزدر پژوهش خود نشان دادند که رابطه مثبت بین سیستم بازداری وناگویی ورابطه منفی ضعیف بین سیستم فعالساز و ناگویی خلقی وجود دارد.

در پژوهش حاضربه بررسی رابطه ساختاری گرایش به سوءمصرف مواد با سیستم بازداری/ فعالسازی رفتاری با میانجیگری ویژگیهای شخصیت، ناگویی هیجانی و سبک دلبستگی می پردازیم. با این فرض که سیستم فعالساز رفتاری بر گرایش به سوء مصرف مواد بطور مستقیم و با تاثیر بر وِیژگیهای شخصیت، سبک دلبستگی و ناگویی هیجانی بطور غیر مستقیم بر گرایش به سوء مصرف مواد تاثیر دارد.

روش

روش پژوهش با توجه به نحوه گردآوری داده ها جزء تحقیقات توصیفی)غیرآزمایشی) از نوع همبستگی " مدل یابی علی " است. درپژوهش حاضر رابطه ساختاری گرایش سوءمصرف مواد براساس سیستم بازداری/ فعالسازی رفتاری با میانجیگری ویژگی های شخصیت، ناگویی هیجانی و سبک دلبستگی، صورت گرفت.

جامعه آماری این پژوهش دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحداندیمشک، شامل ۵۹۱۷ نفر بود که از میان آنها براساس جدول مورگان ۳۶۱ نفر به صورت تصادفی مرحله ای انتخاب شدند(به دلیل توزیع نابرابر جمعیت در رشته و گروههای آموزشی مختلف و اهمیت رعایت نسبت شرکت کنندگان هر گروه در پژوهش). بطوری که ابتدا دو گروه فنی مهندسی و علوم انسانی انتخاب سپس از میان رشته های علوم انسانی، حقوق، روان شناسی بالینی، حسابداری واز میان گروه فنی و مهندسی نقشه کشی، کاردانی برق و قدرت، تکنولوژی برق، تکنولوژی نرم افزار، کامپیوترنرم افزار بطور تصادفی انتخاب شدند؛ سپس از میان افراد داخل طبقات بطور تصادفی نمونه ها به ترتیب در نقشه کشی ۲۵نفر، حسابداری کاردانی۲۷ ، کارشناسی۴۰ ،حقوق۷۴ ، روان شناسی بالینی۳۵ کاردانی برق وقدرت۵۵ ، تکنولوژی برق۳۰ ، مهندسی تکنولوژی نرم افزار۳۶ ، کامپیوتر نرم افزار۴۰ نفرانتخاب شدند. تعداد نمونه ها در هر رشته بر اساس نسبت دانشجویان آن رشته به کل تعداد ۵۹۱۷ نفر دانشجویان دانشگاه در نظر گرفته شده است.

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]
[DOR: 20.1001.1.20080166.1394.9.4.2.6]
[DOI: 10.18869/acadpub.rph.9.4.47]

ابزار

۱. پرسشنامه پنج عاملی فرم کوتاه-NEOPI FFI: یکی از آزمون های شخصیتی است که بر اساس تحلیل عوامل ساخته شده است و توسط مک کری و کوستا در سال ۱۹۸۵ تحت عنوان پرسشنامه شخصیتی NEO معرفی شد. همچنین این پرسشنامه فرم دیگری به نام NEO-FFI داردکه یک پرسشنامه ۶۰ سؤالی است و برای ارزیابی پنج عامل اصلی شخصیت به کار می رود. طبق نسخه تجدید نظر شده پرسشنامه NEO-FFI، پنج عامل یا حیطه مذبور عبارت از روان رنجورخویی، برون گرایی، گشودگی به تجربه، توافق پذیری و مسئولیت پذیری بود؛و هر حیطه، شش جنبه یا مقیاس فرعی دارد. پاسخنامه این پرسشنامه بر اساس مقیاس لیکرتی (کاملاً مخالفم، مخالفم، بی تفاوت، موافقم و کاملاًموافقم) تنظیم شده است. در نمره گذاری برخی از مواد فرم کوتاه پرسشنامه، به کاملاً مخالفم نمره ۴، مخالفم نمره۳، بی تفاوت نمره۲ ، موافقم نمره۱ و کاملاً موافقم نمره ۰ تعلق می گیرد؛ در حالی که برخی دیگر از مواد، به صورت عکس حالت گفته شده نمره گذاری می شوند. . نتایج بررسی اعتبار با استفاده از روش آلفای کرونباخ نشان داد که ویژگی های مسئولیت پذیری و روان رنجور خویی به ترتیب آلفای۰/۸۳و ۰/۸۰، ویژگی های شخصیتی توافق پذیری و برون گرایی به ترتیب آلفای ۰/۶۰ و ۰/۵۸داشتند، اما ویژگی گشودگی به تجربه فاقد همسانی درونی قابل قبول بود. به علاوه در بررسی روایی همزمان مشاهده شد که ضریب همبستگی روان رنجور خویی و برون گرایی در پرسشنامه نئو، با روان رنجورخویی و برون گرایی در پرسشنامه آیزنک به ترتیب معادل ۰/۶۸ و ۰/۴۷بود (انیسی و مجدیان، جوشانلو و گوهری کامل، ۱۳۹۰).

۲. مقیاس دلبستگی بزرگسالان(RASS):ابتدا در سال ۱۹۹۰ به وسیله کالینز و رید تهیه شد و در سال ۱۹۹۶ مورد بازنگری قرار گرفت؛ مبنای نظری این آزمون نظریهٔ دلبستگی است. مقیاس دلبستگی بزرگسالان که چگونگی ارزیابی فرد از مهارت های ارتباطی و سبک رابطهٔ صمیمانه وی را مورد بررسی قرار می دهد، دارای ۱۸عبارت است که پاسخ دهندگان در یک مقیاس لیکرت۵درجه ای میزان موافقت یا مخالفت خود با هر یک از عبارات را بیان می کنند. در ایران میزان پایایی با استفاده از روش آزمون مجدد به صورت همبستگی بین دو اجرا بر روی نمونه ای با حجم ۱۰۰نفر آزمودنی نتایج حاصل از دوبار اجرای این پرسشنامه با فاصله زمانی یک ماه از یکدیگر بیانگر آن بود که تفاوت بین دو اجرای مقیاسهای A, D, C در RAASمعنادار نبوده است و این آزمون در سطح ۹۵ ٪ قابل اعتماد است، اما با توجه به همبستگی بین نتایج دو اجرا، زیر مقیاس A قابل اعتمادترین (۰/۷۵) است و در درجه بعدی زیر مقیاس C قابل اعتماد (۰/۵۰) و D کمترین میزان پایایی را در بین این سه زیر مقیاس دارا بوده است(۰/۴۷. (از سوی دیگر بامحاسبه آلفای کرونباخ مشخص گردید که زیر مقیاس اضطراب (A) بیشترین پایایی (۰/۷۴)و وابستگی (D) کمترین پایایی (۰/۲۸) را دارد و پایایی زیر مقیاس نزدیک بودن در حد متوسط (۰/۵۲) است که نتایج بابررسی از طریق بازآزمایی هماهنگ بوده است.(حمیدی، ۱۳۸۲)

۳. مقیاس ناگویی هیجانی تورنتو (TAS_20): آزمونی ۲۰سؤالی است و سه زیرمقیاس شامل مقیاس دشواری در شناسایی هیجان، شامل۵گویه، دشواری در توصیف هیجان شامل ۸ گویه و جهت گیری بیرونی در تفکر شامل۷ گویه است؛ یک نمره کل نیز از جمع نمره های سه زیر مقیاس محاسبه می شود. بشارت، مقیاس ناگویی هیجانی تورنتو ۲۰ را تهیه و ضرایب آلفای کرونباخ را برای ناگویی هیجانی کل و سه زیرمقیاس دشواری در شناسایی هیجانها، دشواری در توصیف هیجانها و جهت گیری بیرونی در تفکر را به ترتیب۰/۸۵، ۰/۸۲، ۰/۷۵ و۰/۷۲ گزارش کرد که نشانه همسانی درونی خوب مقیاس است. از سویی، پایایی باز -آزمایی این مقیاس در یک نمونه ی ۶۷ نفری در دو نوبت، با فاصله ۴ هفته از ۰/۸۰ تا ۰/۷۸ برای ناگویی هیجانی کل و زیر مقیاسهای مختلف تأیید شد (بشارت،۱۳۸۶).

۴. مقیاس سیستم های بازداری / فعال سازی رفتار: این پرسشنامه شامل۲۴پرسش، خودگزارشی است. زیر مقیاس سیستم بازداری رفتار دراین

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]
[DOR: 20.1001.1.20080166.1394.9.4.2.6]
[DOI: 10.18869/acadpub.rph.9.4.47]

پرسشنامه شامل هفت آیتم است که سیستم بازداری رفتاری یا پاسخ دهی به تهدید و احساس اضطراب هنگام رویارویی با نشانه های تهدید را اندازه می گیرد. مقیاس سیستم فعالساز رفتار هم شامل سیزده آیتم است و حساسیت سیستم فعال ساز رفتار را اندازه می گیرد، واین زیر مقیاس شامل سه زیر مقیاس دیگر عبارتند از: سائق شامل چهار آیتم، پاسخ- دهی به پاداش پنج آیتم، جستجوی سرگرمی چهار آیتم است. به گزارش کارور و وایت، ثبات درونی زیر مقیاس سیستم بازداری ،۰/۷۴و ثبات درونی سیستم فعالساز ۰/۷۱می باشد. عبدالهی مجارشین، اعتبار به روش بازآزمایی را برای مقیاس سیستم فعالساز، ۰/۷۸ و برای زیر مقیاس سیستم بازداری، ۰/۸۱ گزارش کرده است) نبی زاده چیانه و همکاران، ۱۳۸۹). همچنین پژوهش های دیگری اعتبار و ساختار عاملی سیستم بازداری فعالسازی رفتاری را تائید کرده اند؛ و ثبات درونی خرده مقیاسهای سیستم بازداری رفتار RP ;Dr FS; به ترتیب ۰/۷۴ ، ۰/۷۳، ۰/۷۶ ، ۰/۶۶ گزارش شده است. ثبات درونی این خرده مقیاسها در نسخه فارسی به همان ترتیب ۰/۴۷ ، ۰/۴۷، ۰/۷۳ ، ۰/۶۰ بوده است (عبدی، بخشی پور رودسری و علیلو،۱۳۸۷).

۵. پرسشنامه گرایش به مصرف مواد: از ۳ خرده مقیاس آمادگی اعتیاد، اعتراف به اعتیاد الکلیسم، که از پرسشنامه چند وجهی مینه سوتا استخراج شده، تشکیل شده است. این آزمون در ایران در سال۱۳۷۹ ، توسط کرد میرزا، اعتبار یابی شده است که آلفای به دست آمده توسط ایشان در ۳ مقیاس به این ترتیب می باشد. MAC.R=۰/۴۸، ۰/۷۵، APS= مقیاس امادگی اعتیاد: این مقیاس دارای ۳۹ سوال در پرسشنامه است. درایران پایایی مقیاس با روش کرونباخ۵۳ /۰روش نیمه کردن ۰/۵۳به دست آمد. همچنین ضریب آلفا برای نمونه۶۷ نفری۰/۸۰به دست آمده است (آدرم، نیک منش و بخشانی،۱۳۸۹).

یافته‌ها

پژوهش حاضر بر روی۳۶۱نفر ازدانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحداندیمشک به منظور بررسی روابط ساختاری گرایش به سوء مصرف مواد و سیستم بازداری فعالسازی رفتار با میانجیگری ویژگی های شخصیتی، سبک دلبستگی، ناگویی هیجانی صورت گرفته است. که پاسخنامه۱۷ نفراز نمونه ها به دلیل عدم اعتبار پاسخ ها و ناقص بودن حذف شدند ودرنهایت پژوهش بر۳۴۵ نفر انجام شد. میانگین سنی نمونه۲۴ سال و ۶ماه است. از میان ۳۴۵نفر ۵۸/۸٪ بین۱۸-۲۳سال؛ ۲۳/۸ ٪بین ۲۸-۲۳/۱ سال؛ ۷/۵٪ بین۲۸/۱-۳۳؛ ۷٪ بین ۳۸-۳۳و ۲/۹ ٪بالای۳۸سال هستند. که در این میان ۱۰۰نفر زن و ۲۴۵ نفرمرد هستند وزنان۲۹٪مردان۷۱٪نمونه را تشکیل می دهند.

براساس یافته شاخصهای توصیفی داده های پژوهش به شرح زیر است.

طبق جدول۱شرکت کنندگان در روان رنجورخویی دارای میانگین۲۴، برونگرایی میانگین۳۰؛ گشودگی به تجربه میانگین ۲۴/۸؛ توافق پذیری میانگین ۲۹/۴؛ مسئولیت پذیری میانگین ۳۵/۲؛ سبک دلبستگی ایمن میانیگن۱۸/۶؛ سبک دلبستگی اجتنابی میانگین ۱۸/۷؛ سبک دوسوگرا دارای میانگین ۱۷/۳؛ ناگویی هیجانی میانگین۵۲/۱؛ نمرات سیستم بازداری رفتاری دارای میانگین۱۹/۲؛ نمرات سیستم فعالسازی رفتاری دارای میانگین ۳۵ و در گرایش به مصرف مواد

جدول ۱. شاخص های توصیفی مربوط به متغیرهای پژوهش

متغیرها	میانگین	انحراف معیار
روان رنجورخویی	۲۴	۸
برون گرایی	۳۰/۴	۶/۵
گشودگی به تجربه	۲۴/۸	۵/۲
توافق پذیری	۲۹/۴	۵/۵
مسئولیت پذیری	۳۵/۲	۶/۶
سبک ایمن	۱۸/۶	۰/۵
سبک اجتنابی	۱۸/۷	۳/۱
سبک دوسوگرا	۱۷/۳	۴/۵
ناگویی هیجانی	۵۲/۱	۱۲/۵
سیستم بازداری	۱۹/۲	۲/۸
سیستم فعال سازی	۳۵	۸/۲
اعتیاد	۲۰/۵	۳/۹

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]
[DOR: 20.1001.1.20080166.1394.9.4.2.6]
[DOI: 10.18869/acadpub.rph.9.4.47]

جدول۲. همبستگی پیرسون بین متغیرهای پژوهش

متغیرها	اعتیاد	سیستم بازداری	سیستم فعالسازی
روان رنجورخویی	۰/۳۲۹**	۰/۵۸**	-۰/۶۷۸**
برون گرایی	-۰/۱۴۱**	-۰/۳۸۹**	-۰/۳۸۸**
گشودگی به تجربه	-۰/۲۵۵**	-۰/۵۳۴**	-۰/۷۵۸**
توافق پذیری	-۰/۳۱۹**	-۰/۵۹۶**	-۰/۸۰۹**
مسئولیت پذیری	-۰/۱۴۵**	-۰/۴۵۱**	۰/۴۰۲**
سبک ایمن	-۰/۱۴۹*	-۰/۴۱۸**	۰/۴۳۹**
سبک اجتنابی	-۰/۱۰۲	-۰/۳۶**	-۰/۳۱۴**
سبک دوسوگرا	۰/۲۹۷**	۰/۵۱**	-۰/۶۰۹**
ناگویی هیجانی	۰/۲۶۵*	۰/۳۶۵**	-۰/۴۰۳**
سیستم بازداری	۰/۲۲۵*	۱	-۰/۶۳۹**
سیستم فعال سازی	۰/۳۷۲**	-۰/۶۳۹**	۱

P<۰/۰۵ * p<۰/۰۱**

جدول۳.آثار مستقیم، غیرمستقیم متغیرهای پژوهش

مسیر	β	اثر غیر مستقیم	اثرکل	R^2	t
برروی گرایش به مواد از:				۰/۰۴	
سیستم بازداری	-۰/۰۸	۰/۰۶	۰/۰۲		-۱/۰۹
سیستم فعال سازی	۰/۲۹	۰/۰۷	۰/۳۶		۳/۴۴**
روان رنجورخویی	۰/۱۲	*	۰/۱۲		۱/۶۶*
برون گرایی	۰/۰۶	*	۰/۰۶		۰/۳۹
گشودگی به تجربه	۰/۱۱	*	۰/۱۱		۲/۲۰*
توافق پذیری	-۰/۰۹	*	-۰/۰۹		-۱/۶۶
مسئولیت پذیری	۰/۰۱	*	۰/۰۱		-۰/۲۲
سبک ایمن	۰/۰۳	*	۰/۰۳		۰/۵۷
سبک اجتنابی	-۰/۰۱	*	-۰/۰۱		-۰/۲۴
سبک دوسوگرا	۰/۰۶	*	۰/۰۶		۰/۹۱
ناگویی هیجانی	۰/۱۸	*	۰/۱۸		۲/۷۶*

P<۰/۰۵ * p<۰/۰۱**

دارای میانگین ۲۰/۵ می باشند.

براساس جدول ۳ضریب مسیرتاثیرمستقیم سیستم فعالسازی با β = ۰/۲۹ روان رنجورخویی β=۰/۱۲ ناگویی هیجانی با β =۰/۱۸ و گشودگی به تجربه با β =۰/۱۱ تاثیرمستقیم برگرایش به سوءمصرف مواد را نشان می دهد. ولی سیستم بازداری، β =-۰/۰۸ برونگرایی β= ۰/۰۶ توافق پذیری β= ۰/۰۹ مسئولیت پذیری β = ۰/۰۱ را نشان میدهند که بدین معناست، متغیرهای فوق بر گرایش به سوءمصرف مواد تاثیر مستقیم ندارند. همچنین سبک ایمن و اجتنابی و دوسوگرا نیز به ترتیب با ۰/۰۶ و ۰/۰۱ و β =۰/۰۳ اثرمستقیم برگرایش به مواد ندارند. این در حالی است که سیستم فعالسازی علاوه بر اثر مستقیم با تاثیری که بر روان رنجورخویی β= -۰/۴۸ برونگرایی β =۰/۱۸ گشودگی به تجربه β =۰/۲۷ توافق پذیری β=- ۰/۱۲ و مسئولیت پذیری β = ۰/۱۹ ، سبک دلبستگی ایمن β =۰/۲۹ سبک دلبستگی اجتنابی β=۰/۱۴ و سبک دوسوگرا β = -۰/۴۸ به صورت غیر مستقیم نیزبر گرایش به سوءمصرف مواد تاثیر می گذارد. سیستم بازداری نیز با تاثیری که بر روان رنجورخویی β= ۰/۲۱ برونگرایی β=- ۰/۱۵ توافق پذیری

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]
[DOR: 20.1001.1.20080166.1394.9.4.2.6]
[DOI: 10.18869/acadpub.rph.9.4.47]

جدول ۴. شاخص های نیکویی برازش الگوی آزمون شده پژوهش

شاخصهای برازش	χ^2	df	χ^2 / df	RMSEA	GFI	AGF	CFI	NFI	NNFI
مقدار استاندارد	-	-	<۳	۰/۰۸>۰	>۰/۹	>۰/۹	>۰/۸	>۰/۸	>۰/۹
مقدار به دست آمده از مدل	۴۷/۳	۱۸	۲/۶	>۰/۰۶۹	>۰/۹۷	>۰/۹	>۰/۹۹	>۰/۹۹	>۰/۹۸
نتیجه			+	+	+	+	+	+	+

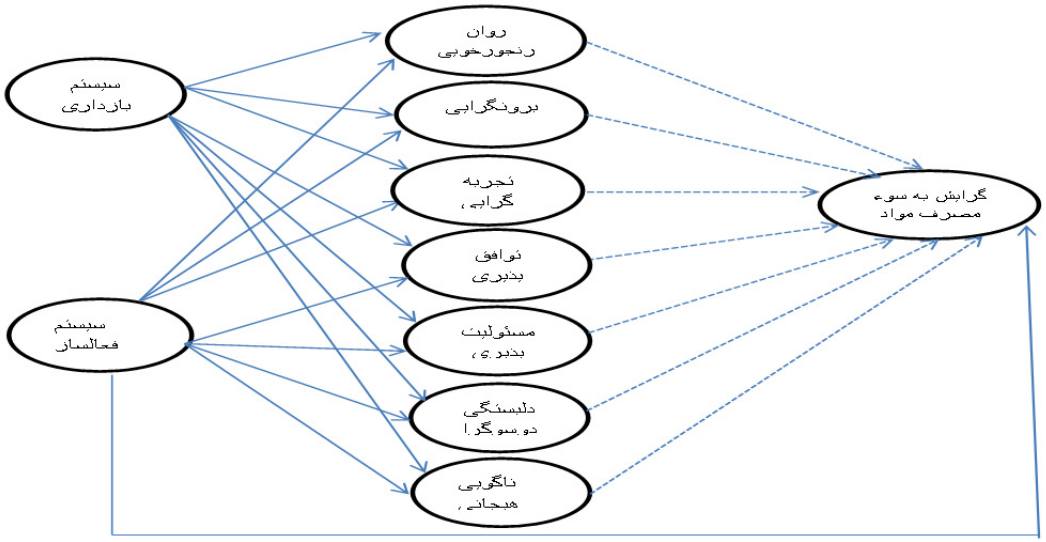

نمودار۱. واسطه گری ویژگی های شخصیت، سبک دلبستگی دوسوگرا و ناگویی هیجانی در رابطه گرایش به سوءمصرف مواد و سیستم بازداری و فعالسازی رفتاری

β =-۰/۱۲ مسئولیت پذیری β=۰/۳۳، سبک دلبستگی ایمن β= ۰/۲۳ سبک دلبستگی اجتنابی β =۰/۲۷ وسبک دوسوگرا β= ۰/۲۰ به صورت غیر مستقیم بر گرایش به سوءمصرف مواد تاثیر می‌گذارد.

روانرنجورخویی (۰/۰۵=-۰/۱*۰/۴۸-) برونگرایی (۰/۰۱=۰/۰۶*۰/۱۸) گشودگی به تجربه(۰/۰۳=۰/۱۱*۰/۲۷) مسئولیت پذیری (۰/۰۰۲=۰/۰۱*۰/۱۹) برای سیستم فعالسازی و گرایش به مصرف مواد، وارد معادله شد. با ورود این متغیرها تاثیر سیستم فعالسازی بر گرایش به سوءمصرف مواد کاهش یافت که در روان رنجورخویی جهت مسیر نیز تغییرکرد. روان رنجورخویی(۰/۰۲=۰/۲۱*۰/۱۲) برونگرایی (۰/۰۰۹=-۰/۰۶* ۰/۱۵-) گشودگی به تجربه (۰/۰۰۴=-۰/۱۱*۰/۰۴-) توافق پذیری (۰/۰۱-=۰/۰۹-*۰/۱۲) مسئولیت پذیری (۰/۰۰۳-=۰/۰۱*۰/۳۳-) برای بازداری رفتاری و گرایش به سوء مصرف مواد، واردمعادله شد. با ورود این متغیرها تاثیر سیستم بازداری بر گرایش به سوءمصرف مواد کاهش یافت که در روان رنجور خویی جهت مسیر نیز تغییر کرد. سبک دلبستگی ایمن(۰/۰۰۷=-۰/۰۳*۰/۲۳-) سبک دلبستگی اجتنابی (۰/۰۰۲=-۰/۰۱*۰/۲۷-) سبک دلبستگی دوسوگرا (۰/۰۱=۰/۰۶ *۰/۲۰) برای بازداری رفتاری وگرایش به سوءمصرف مواد، وارد معادله شد که تاثیر سیستم بازداری بر گرایش به سوءمصرف مواد کاهش یافت. سبک دلبستگی ایمن (۰/۰۰۸=۰/۰۳*۰/۲۹) سبک دلبستگی اجتنابی (۰/۰۰۱=-۰/۰۱*۰/۱۴-) سبک دلبستگی دوسوگرا (۰/۰۳=-۰/۰۶*۰/۴۸-) برای فعالسازی رفتاری و گرایش به سوءمصرف مواد، وارد معادله شد که تاثیر سیستم فعالسازی بر گرایش به سوءمصرف مواد کاهش یافت. ناگویی هیجانی برای بازداری رفتاری و گرایش به سوءمصرف مواد (۰/۰۴=۰/۱۸*۰/۲۷)و برای فعالسازی رفتاری و گرایش به سوء مصرف

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]
[DOR: 20.1001.1.20080166.1394.9.4.2.6]
[DOI: 10.18869/acadpub.rph.9.4.47]

مـواد(۰/۰۴-=۰/۱۸*۰/۲۵-) واردمعادلـه شـد کـه جهت مسیر تغییر کـرد؛ ایـن پدیـده نشـانگر نقـش واسطه ای ناگویی هیجانی برای فعالسـازی/ بـازداری رفتاری و گرایش به سوء مصرف مواد است.

مقدار شاخص RMSEA بیانگر تفـاوت مقـادیر بـه دست آمده در مدل با مقدار۰/۰۵است کـه مـدلهای قابل قبول دارای ۰/۰۸≤ برای این شـاخص هسـتند. بنابراطلاعـــات جـــدول۵،RMSEA برابـــر با۰/۰۶۹می‌باشد که بیانگر برازش خوب مدل اسـت. یکی از شاخصهای نیکویی برازش GFIP اسـت؛ کـه در مدل حاضر این شاخص ۰/۹۷است، بنابراین مـی توان گفت مدل دارای برازش خـوبی اسـت. شـاخص دیگرAGFI و GFIاست، میزان این شاخص۰/۹است و به ترتیب به عنوان شاخصـهای بـرازش تطبیقـی و هنجارشـده NNFI,NFI, هـر چـه بزرگتـر از ۰/۸ و۰/۹باشند، نشان ازبرازش خوب مدل می باشد.

در مدل حاضر کای اسکوئر ۲/۶ به دسـت آمـد؛ و نظر به این که اغلب مقادیر بـین ۱ تـا ۳ بـرای ایـن شاخص قابل قبول در نظرگرفته مـی شـود بنـابراین مدل از برازنـدگی خـوب برخـوردار اسـت. درCFI و NFIمقـدار شـاخص مـی توانـد بـین۰-۱ باشـد و ارزشهای۰/۹۵وبالاترارزشهای قابل قبول در برازندگی مدل تلقی می شوند که در مدل حاضر هر دو آمـاره از ارزش ۰/۹۹ برخوردار است.درشـاخص RMSEA مقدار۰/۰۸> نشان دهنده برازش خوب است، که در مدل حاضر بـا مقـدار۰/۰۶۹ از برازنـدگی برخـوردار است.

بحث و نتیجه گیری

به منظور بررسی نقـش میـانجی متغیرهـای روان رنجورخویی، برونگرایی، گشودگی بـه تجربـه، توافـق گرایی، مسئولیت پذیری بـرای سیسـتم فعالسـازی/ بازداری رفتاری و گرایش بـه سوءمصـرف مـواد، بـه شیوه رگرسیون، ابتدا بتـای گـرایش بـه سوءمصـرف مواد و سیستم بازداری / فعالسازی رفتاری محاسـبه شد که ضریب بتای سیستم فعالساز معنادار بود. این تحلیل نشان داد که سیستم فعالساز رفتـاری پـیش بینی کننده گرایش به سوءمصرف مواد است. با ورود روان رنجورخویی بـه عنـوان متغیـر میـانجی، تـوان پیش بینی سیستم فعالساز در گرایش به سوءمصرف مـواد افـزایش، و بـا ورود متغیرهـای برونگرایـی، گشـودگی بـه تجربـه، توافـق پـذیری و مسـئولیت پذیری، کاهش یافت کـه بـا نتـایج علیلـو(۱۳۸۷) فهیمی، علی مهدی ،بخشـی پـور رودسـری و علیلـو (۱۳۹۰) عبداله زاده جدی، هاشمی، مرادی و فـرزاد (۱۳۸۹) ارجـی وحیـدری پهلـوان(۱۳۸۸) پـورکرد، ابوالقاسمی، نریمانی و رضایی جمـالویی(۱۳۹۱) پـور محسـنی کلـوری، حـق شـناس و اسـدی(۱۳۹۰) درویشـی، اسـدی و قلـی پـور (۱۳۹۱) بسراگارسـیا (۲۰۱۰) اوکـانر، اسـتوارت و وات (۲۰۰۸) الـوی و همکـــاران(۲۰۰۹) ســـیمونز، دوراک و لاوبـــاراکو (۲۰۰۹) پـارک، پـارک، لـی، جونـگ و لـی چـویی (۲۰۱۲) واردل، ریـد، کلـدر و مریـل (۲۰۱۱) رزوموسـلر (۲۰۱۳) فریدلنـدر(۲۰۱۰) منصـوری (۱۳۹۰) حمـزه لـو و مشـهدی (۱۳۸۹) علیمـرادی، هوشیار و مدرس غروی(۱۳۸۹) همسو اسـت. بـرون گرایـی بـه عنـوان ویژگـی شخصـیتی روی آورد و گرایش به بیان هیجانـات و تنظـیم کننـده طبیعـی هیجانات؛ گشودگی به تجربه با حل مسـئله منطقـی در مشکلات هیجانی؛ و مسئولیت پذیری با شکلدهی ویژگی هایی چون خویشتنداری و منطـق گرایـی،در موقعیتهای تنش زا، باعث افزایش مهارتهای هیجانی فرد، ومانع گرایش فرد به مصرف مواد می شوند.

به منظور بررسی نقش سیستم بـازداری و تعیـین نقش میـانجی گـری متغیرهـای روان رنجورخـویی، برون گرایـی، گشـودگی بـه تجربـه، توافـق پـذیری، مسئولیت پذیری، ابتدا روان رنجورخویی وارد معادله شد. با ورود این متغیـر تـوان پـیش بینـی سیسـتم بازداری رفتاری برای گـرایش بـه سوءمصـرف مـواد کاهش، و با ورود متغیرهای برونگرایی، گشودگی به تجربه ، توافق پذیری و مسـئولیت پـذیری، افـزایش یافت. که با نتایج نبـی زاده چیانـه، هاشـمی نصـرت آباد، پورشریفی و فروشـی (۱۳۸۹) آتشـکار، فتحـی آشـتیانی و آزاد فـلاح (۱۳۸۶) منصـوری (۱۳۹۰) علیلو، بایرامی و نعمتی سوگلی تپـه (۱۳۸۹)همسـو است.

از دیگر عوامل موثربر اعتیاد مـی تـوان بـه سـبک دلبســتگی اشــاره کــرد. بشــارت، غفــوری، رستمی(۱۳۸۶)بشـارت و گنجـی (۱۳۹۰) بهـادری، خسروشـاهی، هاشـمی و بیرامـی(۱۳۸۹) دریـک،

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]
[DOR: 20.1001.1.20080166.1394.9.4.2.6]
[DOI: 10.18869/acadpub.rph.9.4.47]

ونهیول، ورهاو(۲۰۰۹)توربرگ، یورگ، سالیوان، لیورز، کانر و فنی (۲۰۱۱) در پژوهش خود به رابطه اعتیاد و سبک دلبستگی پرداخته اند. جدایی از منبع ایمنی‌بخش می تواند با گسستگی ارتباط فرد با منابع انسانی اطراف و گرایش او به مصرف مواد برای فرار از ترس‌ها، اضطراب‌ها و... ارتباط داشته باشد. مواد به ویژه مخدرها جزء مهم ترین ضداضطراب ها هستند. فرد به دلیل مصرف مواد که آرامش آسان و سریع را به دنبال دارد، به تدریج به عنوان یک معتاد خود را از روابط ایمنی‌بخش طبیعی محروم می کند. درادامه فرد برای دستیابی به همان سطح ایمنی بخش که از مواد انتظار دارد، ناچار تن به وابستگی و عدم کنترل بر مصرف مواد می دهد. مشابه شرایط جدایی از مادر، که در هنگام مواجه با مشکل چون نیازبه ایمنی‌جویی درافرادافزایش می یابد، فرآیند جستجوی فعال مجدد بروز می کند(محمدزاده، خسروی و رضایی،۱۳۹۳). از سویی در نظریه ی زیستی گری، وظیفه سیستم فعالسازی رفتار شروع و هدایت رفتار اکتشافی مبتنی برروی آورداست؛ که ارگانیزم رابه تقویت کننده ها نزدیکترمی کند. بااین توصیف می توان رفتارهای نشأت گرفته ازنیاز نوزاد به دلبستگی را نیز در رده رفتارهای ضروری برای بقا درنظر گرفت و به صورت نظری پذیرفت که درراه اندازی نیاز نوزاد به دلبستگی و حمایت نسبت به مراقبش، سیستم روی آورد رفتاری(فعالساز) نقش مهمی دارد.(میر، اولیویر، روث ، ۲۰۰۵). برای کنترل نقش سیستم فعالساز و تعیین نقش میانجی گر، سبک دلبستگی ایمن وارد معادله شد. با ورود این متغیر توان پیش بینی سیستم فعالساز رفتاری برای گرایش به سوءمصرف مواد کاهش، و با ورود سبک دوسوگرا و اجتنابی، افزایش یافت. بدین ترتیب که سبک ایمن با نشانگان سهولت تماس وتعامل با دیگران شناسایی می شود، این ویژگی با افزایش توان فرد برای مواجهه بامشکلات، روزمره مانع گرایش فردبه سوء مصرف مواد می شود. بنابراین نمرات بالای سبک ایمن ناشی از فعالیت سیستم فعالساز می تواند تاثیراین سیستم را بر گرایش به مواد،کاهش دهد. شریفی و محمدی(۱۳۹۴) محمدزاده، خسروی و رضایی(۱۳۹۳) همچنین با میانجی گری سبک ایمن، توان پیش بینی سیستم بازداری افزایش و با ورود سبک دوسوگرا توان پیش بینی کاهش یافت شریفی و محمدی(۱۳۹۴) یعقوبی، آزاد فلاح و رسول زاده طباطبایی (۱۳۹۲).

در بررسی نقش سیستم بازداری و متغیر میانجی ناگویی هیجانی، در پیش بینی گرایش به سوءمصرف مواد، با ورود این متغیر توان پیش بینی سیستم بازداری رفتاری، افزایش یافت. این یافته ها با نتایج پژوهش، باقری (۱۳۹۰) محمودی، عبداللهی و شاهقلیان(۲۰۱۴) نریمانی، وحیدی، ابوالقاسمی (۲۰۱۳)عیسی زادگان، میکائیلی منیع و افراسیاب (۱۳۹۳) بشارت، نوربخش و رستمی(۱۳۹۳) همسو است. افراد با ناگویی خلقی، دشواری هایی در تشخیص دقیق هیجان ، تجلی چهره ای دیگران، ظرفیت محدودی برای همدلی با هیجانهای دیگران ودشواری در تمایز قائل شدن میان حالتهای هیجانی متفاوت و توانایی محدود برای فکر کردن و استفاده ازهیجانات، چیره شدن برموقعیت های استرس زا دارند. این تجارب به دلیل فعالیت سیستم بازداری مغز است بطوری که با محرکهای توام با تنبیه وحذف پاداش، تحریک شده و برانگیختگی نشان می دهد(نریمانی، پور اسماعیلی، ۱۳۹۳). بنابراین با فعالیت سیستم بازداری که سیستم پاسخگو به محرک های توام با تنبیه است، تجارب مربوط به ناگویی هیجانی افزایش می یابد.

همچنین درتبیین نقش سیستم فعالساز و ناگویی هیجانی در پیش بینی گرایش به مواد، داده ها نشان داد تاثیر سیستم فعالساز برگرایش به مواد، کاهش یافت؛ بدین صورت که سیستم فعالساز موجب کاهش ناگویی هیجانی و افزایش توان فرد برای بیان هیجانات و احساسات به جای گرایش به مواد می شود.

در مجموع نتایج تحقیق نشان می دهد سیستم فعالسازی رفتار هم به صورت مستقیم و هم غیر مستقیم به واسطه سازه ای چون روان رنجورخویی، برونگرایی، گشودگی به تجربه، توافق پذیری، مسئولیت پذیری، سبک دلبستگی اجتنابی و دوسوگرا و ناگویی هیجانی بر گرایش به سوءمصرف مواد تاثیر می گذارد. این در صورتی است که بازداری به رغم اینکه تاثیر مستقیم بر گرایش به

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]
[DOR: 20.1001.1.20080166.1394.9.4.2.6]
[DOI: 10.18869/acadpub.rph.9.4.47]

سوءمصرف مواد ندارد؛ ولی به واسطه روان رنجورخویی، برونگرایی، گشودگی به تجربه، توافق پذیری ، مسئولیت پذیری، سبک دلبستگی اجتنابی و دوسوگرا و ناگویی هیجانی بر گرایش به سوءمصرف مواد تاثیر دارد. بدین معناکه سیستم فعالسازی با اثر منفی بر روان رنجور خویی و سبک دلبستگی دوسوگرا و اجتنابی، ناگویی هیجانی و اثر مثبت بر برونگرایی،گشودگی به تجربه، توافق پذیری و مسئولیت پذیری، بر گرایش به سوءمصرف موادتاثیر دارد.

پیشگیری از بروز اعتیاد با اجرای برنامه های آموزشی، از طریق دفاتر و کلینیکهای مشاوره و تدارک برنامه های آموزشی در رسانه ها، قابل وصول است. بدین ترتیب که با ارائه آموزش خانواده و مهارتهای زندگی، می توان به خانواده ها کمک کرد که رفتار والدگری را اتخاذ کنند که به شکلگیری سبک دلبستگی ایمن در فرزندان بیانجامد. همچنین با آموزش مهارتهای هیجانی، زمینه ای فراهم آورد که گرایش افراد به مواد کاهش یابد. از جمله محدودیتهای پژوهش حاضر، محدودیت زمانی دانشجویان برای پاسخ دهی به پرسشنامه ها مانعی در اجرای پژوهش بود(جهت رفع این مشکل پرسشنامه ها طی دو جلسه توسط افراد تکمیل شد) که موجب انصراف برخی شرکت کنندگان در میانه آزمون می شد. از دیگر محدودیت‌ها می توان به نمونه آماری اشاره کرد که از میان جامعه سالم انتخاب شده است. چنانچه مدلیابی به شکل مقایسه مدل حاصل از دو گروه سالم و بیمار صورت بگیرد، نتایج می‌تواند در برنامه ریزی درمانی و توانبخشی آینده، بیشتر راه گشا باشد. بنابراین پیشنهاد می شود پژوهشگران برروی مدلهای مقایسه ای نیزتحقیق نمایند.

منابع

Abdi, R., Bakhshipour. R, A., & Aliloo, M.M. (1390). Number system orientation sensitivity and behavioral inhibition substance abusers, smokers and healthy. Iranian Journal of Psychiatry and Clinical Psychology, 3, 241-247. [Persian]

Abdollah zadeh. J, A., Hashemi. N, T., Moradi, A. R., & Farzad, V. (1389).The role of brain behavioral systems in predicting substance abuse. Journal of Clinical Psychology, 6(2): 37. [Persian]

Abdullahi, M. h., & Shahgholian, M. (1393). The relationship of brain / behavioral systems and alexithymia with mediation of positive and negative affect. Journal of Psychological Health, 8(3): 11-20. [Persian]

Adarm, M., NikManesh, Z., & Bakhshani, N. (1389). Prediction of trend in drug use based on personality traits and attachment style. Journal of contemporary psychology, special(5):3-5. [Persian]

Ali Moradi, A., Hooshiyar, S., & Moderres Gharavi, d. (1389). Comparison of the activity of brain systems behavior and mental health of drug abusers in normal individuals. Journal of mental health, 13 (52): 304. [Persian]

Aliloo, M.M., bayrami, m., & Nemati. S, F. (1389). The relationship between the activation / inhibition of behavior and character with the development of coronary heart disease. Tabriz University of Medical Sciences Journal, 32 (4): 80 -85. [Prersian]

Alloy, L.B., Bender , R.E., Wagner, C.A., Whitehouse, W.G., Abramson, L.Y., & et al. (2009). Bipolar Spectrum – Substance Use Co-occurrence: Behavioral Approach System (BAS) Sensitivity and Impulsiveness as Shared Personality Vulnerabilities. Journal Pers Soc Psychol, 97(3): 549–565.

Anisi. J., Majdiyan, M., Joshanloo, M., & Gohari Kamel, Z. (1390). reliability and validity of the NEO Five-Factor Inventory short form in student. conduct Journal, 5 (4):17-18. [Persian]

Araji, A,. & Heidari. P, A. (1388). Personality traits, sensation seeking, problem-solving styles and the inhibition/activation treatment of substance abuse. Journal of contemporary psychology, special(5), 56-58. [Persian]

Atashkar, R., fathi Ashtiyani, A., & Azaad fallah, P. (1386). The relationship between the dimensions of extraversion, neuroticism and discrete-oriented psychotherapy with brain/ behavioral systems. Journal of Behavioral Sciences 1(2):103-111. [Persian]

Azad Fallah, P. (1379). Mental biological basis of addiction. Psychology Journal, 15(3):234- 246

Bahadori, B., Khosrowshahi, J., Hashemi. N, T., & Beirami, M. (1389). The relationship between attachment style and resilience with a tendency to drug abuse. Research in addiction journal, 4(14). [Persian]

Becerra Garcia, J.A. (2010). Activity of the behavioural activation system and the behavioural inhibition system and psychopatology. Annuary of clinical and health psychology, 6 (2010):57-60.

Besharat, M A. (1386). Psychometric Properties of Farsi Version of the Toronto Alexithymia Scale (FTAS - 20). International Journal of Psychology(IPA), 1(1): 79-64. [Persiam]

Besharat, M.A., Ghafoori, B., & Rostami, R. (1386). Comparasion of Attachment styles of patients with substance use disorders and those without. Journal of medical research, 31(32):27-265. [Persian]

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]

[DOR: 20.1001.1.20080166.1394.9.4.2.6]

[DOI: 10.18869/acadpub.rph.9.4.47]

(1393). Role of neural behavioral system and sensitivity sensory processing in alexithymia Journal of Psychological New Reasearch, 9(34):83-98. [Persian]

Kilmer, J.N. (2013). Reinforcement sensitivity theory and proposed personality traits for the DSM-V: association with mood disorder symptoms. Thesis master of science. University of north Texas, May 2013, 98 pages.

Kord Mirza, A. (1378). standardizin (APS) scale to identify people prone to substance abuse addiction potential among university students in Tehran. master thesis. Allameh Tabatabaei University. [Persian]

Learning/Wadsworth; 2005.

Mahmoodi, N., abdollahi, M.H., Shahgholian, M., Gohari, S. (2014). The relationship between brain behavioural system and alexithymia by the mediating positive negative affect. Journal of Research in psychological healthy, 8(3):11-20. [Persian]

Mansouri, A. (1390). The relationship between inhibition and activation systems Eysenck personality dimensions with a focus on substance abuse in adolescents. Congress on Education and social damage

Meyer, B; Olivier, L; & Roth, D.(2005). Please don't leave me! BIS/BAS, attachment styles, and responses to a relationship threat. Journal Pers Indiv Diff, 38(1):151-62.

Mohammad zadeh, J., Khosravi, A., & Rezaei, A.A. (1393). Attachment styles as the predictor variables in addiction to opinion. Journal of Novin pishgiri.

Nabizadeh. Ch, gh., Hashemi. N, T., Poursharifi, H., & Faravashi, M. (1389). personality traits and Inhibition/activation system in patients with schizophrenia, polar disorder and normal individuals. Journal of Clinical Psychology, 2(3): 51-63. [Persian]

Narimani, M., & pour esmaeili, A. (1393). prediction of the change of alexithymia based on spiritual intelligence among addicts in Ardabil. Journal of Mental Health, 16(61): 3-11. [Persian]

Narimani, M., Vahidi, Z., & Abolghasemi, A. (2013). Comprasion alexithymia, Impulsivity and avtivation of the student with symptoms of obsessive compulsive and paranoid personality disorder with normal individuals. Journal of clinical psycholoy, 5(2):55-65. [Persian]

O'Connor, R.M., Stewart. S.H., Watt, M.C. (2008). Distinguishing BAS risk for university students' drinking, smoking, and gambling behaviors. Published by Elsevier Ltd.

Park, S.M., Park, Y.A., Lee, H.W., Jung, H.Y., Lee, J.Y., & Choi, J.S. (2012). The effects of behavioral inhibition/approach system as predictors of Internet addiction in adolescents. Personality and Individual Differences. Journal of psychiatry research, (54), 7–11.

Pour Mohseni. K, F., Hagh shenas, A., & Asadi, S. (1390). Activity of brain - behavioral systems and gender differences in drug addicts and unwonted.

Besharat, M.A., Nourbahksh, N., & Rostami, R. (1393). Moderator role of alexithymia in relation between attachment style and sevsrity of drug abuse disorders. Journal of New psychological researches, 9(33):17-42

Besharat, M.A., Shahidi, V. (2013). The Moderating Role of Attachment Styles on the Relationship between Alexithymia and Interpersonal Problems in an Iranian Population. International Journal of Psychological Studies, 5(4).

Borhani, Y. (2013). Substance Abuse and Insecure Attachment Styles: A Relational Study, LUX. A Journal of Transdisciplinary Writing and Research from Claremont Graduate University, 2(1): Article 4.

Darvishi, N,. Asadi, S,. & gholipour, S. (1391). Comparasion of Inhibition systems/behavioral activation in patients with substance abuse and ordinary people.(p:57). Second Conference addiction and mental and social damage. [Persian]

De Pascalis, V., Varriale,V., D'Antuono, L. (2010). Event-related components of the punishment and reward sensitivity. Journal of Clinical Neurophysiology, 121(1): 60–76.

De Rick, A., Vanheule, S., Verhaeghe P. (2009). Alcohol addiction and the attachment system: an empirical study of attachment style, alexithymia, and psychiatric disorders in alcoholic inpatients. Subst Use Misuse Journal, 44(1):99-114.

El Rasheed, A.H. (2001). Alexithymia in Egyptian Substance Abusers. Lecturer in Psychiatry, Department of Neuropsychiatry. Journal of subst abuse, 22(1):11-21.

Fahimi, S., Alimahdi, M., Bakhshipour. R, A ., & Aliloo, M. M. (1390). Biological and ecological character model of Gray and addiction. Journal of Andisheh & Raftar, 6(22). [Persian]

Freedlander, J.M. (2010). Behavioral approach and inhibitio n, motives for use, andconsequences of drug use among college students. A thesis Master of Art ,faculty of Towson Universityin

Ghaleban, M., & Besharat, M. (1389). .Alexithymia and self regulation in people with substance abuse. Journal of Contemporary Psychology, Special (5):621-623. [Persian]

Gray, J.A; & McNaughton, N. (2000). The neuropsychology of anxiety: An enquiry into the functions of theseptohippocampal system. New Journal of Oxford University, 53-98.

Hamidi, F. (1382). Evaluation of family structure attachment styles runaways girls and effectiveness of supportive therapy and change. Unpublished PhD thesis psychology of Trbiyat Moderres University. [Persian]

Hamzehloo, M., & Mashhadi, A. (1389). Comparasion of behavioral inhibition in delinquent adolescents with or without a history of drug abuse and normal adolescents. Journal of Research in Health Psychology, 6(3). [Persian]

Isazadegan, A., Mikaili. M, F., & Afrasiab, N.

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]

[DOR: 20.1001.1.20080166.1394.9.4.2.6]

[DOI: 10.18869/acadpub.rph.9.4.47]

Journal of new cognitive science, 13 (2):22. [Persian]

Pourkord, M., Abolghasemi, A., Narimani, M., & Rezaei. J, H. (1391). Direct and indirect effect of self, impulsivity, inhibition of activation of social skills on Drug Abuse Students. Journal of Substance Abuse Addiction Studies, 7(26:11-27. [Persian]

Rajabi, gh., & Zare najad, A. (1387). Comparison of personality types associated with heroin, opium, cigarettes and ordinary based on NEO Five-Factor Model. Journal of Educational Psychology, 15,87-106. [Persian]

Rose, F.R., & Mossler, D.G. (2013). BIS/BAS and College Alcohol Use: Motivation, Consequences, and Attention. H-SC Journal of Sciences, 13(2).

Schultz, D.P., & Schultz, S.E. (2005). Theories of personality. 8th ed. Belmont, CA: Cengage

Sharifi, K., & Mohammadi, F. (1394). Sensitivity Behavioral activation and inhibition system to predict the addiction potential tendency grader students. Growing of Psychology Journal, 4(12):43-50[Persian].

Simons, J.S., Dvorak, R.D., & Lau-Barraco, C. (2009). Behavioral Inhibition and Activation Systems: Differences in Substance Use Expectancy Organization and Activation in Memory. Psychol Addict Behav Journal, 23(2): 315–328.

Singh, K., Arteche, S.M., Corcos, M.D., Maurice, S., Philippe. L, G., & et al. (2004). Alexithymia, Depressive Experiences, and Dependency in Addictive Disorders. Subst Use Misuse Journal, 39(4): 551-579.

Thorberg, F.A., Young, R.M., Sullivan, K.A., Lyvers, M., Connor, J.P., & Feeney, G.F.X. (2011). Alexithymia,craving and attachment in a heavy drinking population.Jounal of Addictive Behaviours, 36(4): 427-430.

Uzun, O., Ates, A., Cansever, A., & Ozsahin. A. (2003). Alexithymia in male alcoholics: study in a Turkish sample. Journal of Psychiatry, 44(5):435.

Wardell, J. D., Read, J., Colder, C. R., Merrill, J. E.(2011). Positive Alcohol Expectencies mediate the influence of the Bebavioural Activation System on Alcohol Use:A prospective path analysis, Journal of Addict behave, 37(4):435-443.

Yaghoobi, R., Azaad Fallah, P., & Rasoulzadeh. T, K. (1390). the relationship between / avoidance systems and attachment styles. Journal of Behavioral Sciences, 7(4): 282-295. [Persian].

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]
[DOR: 20.1001.1.20080166.1394.9.4.2.6]
[DOI: 10.18869/acadpub.rph.9.4.47]